

Mgr Monika Cendrowska

Starszy kurator zawodowy

Sąd Rejonowy Wrocław-Śródmieście

Sylwetka skazanego na karę ograniczenia wolności na podstawie akt sądowych Sądu Rejonowego dla Wrocławia – Śródmieścia

Wprowadzenie

Zadaniem niniejszego opracowania jest przedstawienie obrazu osoby skazanej na karę ograniczenia wolności.

Wprowadzone do Kodeksu karnego (k.k.) zmiany w zakresie kar wolnościowych mają spowodować zróżnicowanie struktury orzekanych kar, a w konsekwencji doprowadzić do modyfikacji polityki karania, przez wyeliminowanie nadużyć związanych z orzekaniem kary pozbawienia wolności w zawieszeniu. Przewidziane zmiany mają zwiększyć przede wszystkim strukturę kar, zwiększając rangę kar nieizolacyjnych, a wprowadzone regulacje zostaną zweryfikowane na gruncie praktycznego stosowania prawa¹.

Kara ograniczenia wolności jest istotnym narzędziem polityki kryminalnej, służącym pełniejszej indywidualizacji i racjonalizacji środków karnych. Istnieje możliwość stosowania jej do różnych kategorii sprawców i czynów. Istotą kary ograniczenia wolności nie jest jedynie wykonywanie określonej pracy, lecz wiele innych ograniczeń². Praca na rzecz społeczeństwa, zwłaszcza przez kontakt z osobami pokrzywdzonymi przez los (skazani wykonują prace w szpitalach, domach pomocy społecznej, hospicjach, schroniskach dla osób bezdomnych itp.), może mieć wpływ na zmianę oceny własnej sytuacji sprawcy i przewartościowanie jego systemu norm i zasad moralnych oraz dotychczasowego sposobu funkcjonowania. Skazani, często uznając siebie za osoby pokrzywdzone przez los i „niesprawiedliwi” w ich ocenie wyrok, szukają różnych usprawiedliwień dla swych czynów. Kontakt z ludźmi naprawdę pokrzywdzonymi, którzy mimo często tragicznej sytuacji życiowej, utraty rodziny, domu, przestrzegają zasad

¹ E. Jakubowska, *Kara ograniczenia wolności w świetle reformy prawa karnego*, [w:] *Reforma prawa karnego*, Warszawa 2014, s. 119.

² S. Walczak, *Prawo penitencjarne, zarys systemu*, Warszawa 1972, s. 443.

porządku prawnego i społecznego, może pomóc skazanemu w odnalezieniu swojego miejsca w społeczeństwie³.

Wykonane badania opisane w opracowaniu zostały przeprowadzone na aktach sądowych z pięcioletniego przedziału czasowego w latach 2005–2009. Jedyne wymieniony okres mógł być przedmiotem tak rozbudowanej analizy. Przyszłe lata bowiem będą mogły dostarczyć materiał badawczy związany z aktualnym stanem prawnym.

Dane uzyskano na podstawie akt sądowych Sądu Rejonowego dla Wrocławia Śródmieścia II Wydziału Karnego i V Wydziału Karnego. Wymieniony sąd został wybrany ze względu na największą liczbę prowadzonych spraw wobec osób skazanych na karę ograniczenia wolności. W tym okresie zbadano 453 sprawy. Taki przedział czasowy wybrano ze względu na pełną dostępność do akt. Sprawy z wymienionego okresu zostały zakończone i przekazane do archiwum sądu. Pełna analiza akt nie byłaby możliwa w trakcie prowadzonego postępowania wykonawczego, gdyż większość akt znajduje się w tym czasie u sędziów, w referatach kuratorów zawodowych w poszczególnych sądach i dostęp do nich był utrudniony.

Analiza materiału badawczego obejmuje podstawowe informacje, charakteryzuje całą populację osób skazanych na karę ograniczenia wolności przed wejściem w życie ustawy z dnia 20 lutego 2015 r. o zmianie ustawy Kodeks karny i innych ustaw. Badania dotyczyły między innymi: grupy wiekowej osób skazanych na karę ograniczenia wolności, ich wykształcenia, stanu cywilnego, źródła utrzymania, posiadanych dzieci. W dalszej części starano się uzyskać informacje dotyczące uprzedniej karalności skazanych. Spośród badanych akt wyselekcjonowano również podstawę prawną skazania na karę ograniczenia wolności oraz wymiar kary w miesiącach i liczbę godzin w stosunku miesięcznym.

Badania wykonano opierając się na skonstruowanym na podstawie akt sądowych kwestionariuszu ankietowym, który był jednakowy dla wszystkich akt. Ze względu na niewielkie braki w niektórych ankietach nie wszystkie dane nadawały się do analizy.

W celu prawidłowej interpretacji wyników badań wykonano matematyczno-statystyczne obliczenia. Zaprezentowano je w postaci danych arytmetycznych i w wartościach odsetkowych wobec całej populacji. Analizując zebrany materiał badawczy, dokonano selekcji opracowywanych szczegółowych problemów badawczych, prezentując najistotniejszą problematykę w taki sposób, aby charakterystyka omawianego problemu i badanej zbiorowości była przedstawiona spójnie i klarownie.

³ A. Janus-Dębska, *Uwarunkowania efektywnego wykonania kary ograniczenia wolności*, „Probacja” 2014, 3, s. 117.

Sylwetka skazanego w świetle akt sądowych

Tabela 1. Płeć skazanych w rozbiciu na poszczególne lata

Rok	Płeć	
	Mężczyźni	Kobiety
2005	55 (84,6%)	10 (15,4%)
2006	140 (84,8%)	25 (15,2%)
2007	82 (86,3%)	13 (13,7%)
2008	41 (87,2%)	6 (12,8%)
2009	70 (85,4%)	12 (14,6%)

Źródło: opracowanie własne

Jak przedstawiono w tabeli 1, najwięcej osób na karę ograniczenia wolności skazano w 2006 r. – 140 (84%) mężczyzn i 25 (15%) kobiet, najmniej natomiast w 2008 r. – 41 (87%) mężczyzn i 6 (13%) kobiet.

Tabela 2. Wiek sprawcy

Kategoria	Kobiety	Mężczyźni	Razem
17–24	24 (35,82%)	179 (46,49%)	203 (44,91%)
25–40	21 (31,34%)	106 (27,53%)	129 (28,54%)
41 i więcej	22 (32,84%)	100 (25,97%)	122 (26,99%)
Ważnych obserwacji	67 (100%)	385 (100%)	452 (100%)

Źródło: opracowanie własne

W analizowanych danych zestawionych w tabeli 2 najliczniejszą grupę stanowią osoby od 17. do 24. roku życia, odsetek wynosi tu 45%. Pozostałe dwie grupy reprezentowane przez osoby w wieku 25–40 lat stanowią 28%, a osoby w wieku 41 lat i powyżej stanowią 27%. Za przyczynę orzekania kary ograniczenia wolności u osób w wieku 17–24 lat można uznać brak zatrudnienia u większości osób w tym przedziale wiekowym. Jak wynika z tabeli, mężczyźni są pięciokrotnie więcej razy skazywani na karę ograniczenia wolności. W przedziale wiekowym 17–24 lat na karę ograniczenia wolności skazano 24 kobiety (35,8% wszystkich skazanych kobiet), a mężczyzn 179 (44,91% wszystkich skazanych mężczyzn), następnie w wieku 25–40 lat skazano 21 kobiet (31,34%

wszystkich skazanych kobiet), a mężczyzn 106 (27,53% wszystkich skazanych mężczyzn) i w przedziale wiekowym od 41 lat i powyżej skazano 22 kobiety (32,84% wszystkich skazanych kobiet), a mężczyzn 100 (25,97% wszystkich skazanych mężczyzn). Podstawowe bodźce determinujące przestępczość u osób w wieku 17–24 lat to chęć zdobycia pieniędzy lub innych korzyści materialnych, zaimponowanie innym, namowa kolegów bądź dorosłych osób, chęć przebywania i realizowania się w grupach nieformalnych, powielanie wzorców i zachowań mających swoje źródło w domu rodzinnym, poczucie bezkarności za wcześniejszą działalność przestępczą⁴. W dobie wielkiego i permanentnego postępu właściwie we wszystkich dziedzinach życia, w obliczu wielu decyzji, przed którymi staje człowiek każdego dnia, łatwo dokonać niewłaściwego wyboru⁵. Młodzi ludzie bardzo często spożywają alkohol lub zażywają środki odurzające, co w wielu przypadkach staje się bezpośrednią przyczyną popełnienia przestępstwa. Na opisane zjawiska musimy nałożyć także wyraźny problem upadku autorytetów, szczególnie widoczny wśród młodzieży. Nie bez znaczenia pozostaje również kreowany w mediach model szybkiego wzbogacania się, co powoduje wśród mniej zamożnej młodzieży dewaluację wartości własnej i uczciwej pracy⁶.

Tabela 3. Dane o wykształceniu skazanych

Wykształcenie	Liczebność
Podstawowe	189 (41,6%)
Zawodowe	119 (26,2%)
Średnie	135 (29,7%)
Wyższe	11 (2,4%)
Razem	454 (100%)

Źródło: opracowanie własne

Analizując strukturę badanej populacji, w następnej kolejności zbadano wykształcenie skazanych (tab. 3). Na 454 ważne obserwacje najczęściej osób skazanych na karę ograniczenia wolności odznacza się niskim poziomem wykształcenia. Osoby te mają wykształcenie podstawowe, w tej grupie znalazło się 189 (tj. 42%) skazanych. W drugiej grupie znalazły się osoby, które miały wykształcenie średnie, wśród nich było 135 (tj.

⁴ B. Hołyst, *Kryminologia*, Warszawa 1999, s. 450.

⁵ A. Chmielewska, *Rola kuratora sądowego w relacji z dozorowanymi – sprawcami przestępstw*, „Probacja” 2014, nr 1.

⁶ T. Kalisz, *Zatrudnienie skazanych odbywających karę pozbawienia wolności*, Wrocław 2004, s. 281.

30%) skazanych, w trzeciej grupie osób z wykształceniem zawodowym było 119 (tj. 26%) skazanych. Najmniejszą grupę stanowiły osoby z wykształceniem wyższym – 11 osób, czyli 2% z ogólnie przebadanych akt sądowych.

Tabela 4. Wykształcenie skazanych w rozbiciu na lata

Rok	Wykształcenie			
	Podstawowe	Zawodowe	Średnie	Wyższe
2005	36 (56,3%)	16 (25,0%)	11 (17,2%)	1 (1,6%)
2006	74 (45,4%)	46 (28,2%)	40 (24,5%)	3 (1,8%)
2007	24 (25,3%)	29 (30,5%)	38 (40,0%)	4 (4,2%)
2008	18 (39,1%)	13 (28,3%)	14 (30,4%)	1 (2,2%)
2009	37 (43,0%)	15 (17,4%)	32 (37,2%)	2 (2,3%)

Źródło: opracowanie własne

Młodzi ludzie nie mają wyraźnych perspektyw zdobycia stabilnej pozycji społecznej i ewentualnego awansu społecznego. Taka sytuacja rodzi w następstwie ucieczkę od aktywnego udziału w procesie nauczania, tłumiąc procesy poznawcze i minimalizując poziom aspiracji. Opisane zjawiska przyczyniają się na początku do tworzenia postaw wyczekiwania lub bierności, a także poczucia niepowodzenia. W dalszej kolejności przeradzają się one w oddziaływanie kontrsocjalizujące, a w skrajnych przypadkach prowadzą do powstawania tendencji kryminogennych⁷.

Tabela 5. Stan cywilny skazanych

Kategoria	Liczebność
Kawaler/panna	326 (71,8%)
Żonaty/zamężna	67 (14,8%)
Rozwiedziony/rozwiedziona	57 (12,6%)
Wdowiec/wdowa	4 (0,9%)
Razem	454 (100%)

Źródło: opracowanie własne

⁷ J. Błachut, A. Gaberle, K. Krajewski. *Kryminologia*, Gdańsk 2001, s. 348.

Tabela 6. Stan cywilny skazanych w rozbiciu na lata

Stan cywilny				
Rok	kawaler/panna	żonaty/zamężna	rozwidziona/ rozwidziony	wdowiec/wdowa
2005	39 (60,9%)	13 (20,3%)	10 (15,6%)	2 (3,1%)
2006	121 (73,8%)	21 (12,8%)	21 (12,8%)	1 (0,6%)
2007	68 (71,6%)	17 (17,9%)	10 (10,5%)	0 (0,0%)
2008	32 (69,6%)	7 (15,2%)	7 (15,2%)	0 (0,0%)
2009	66 (77,6%)	9 (10,6%)	9 (10,6%)	1 (1,2%)

Źródło: opracowanie własne

Badając stan cywilny osób skazanych na karę ograniczenia wolności w latach 2005–2009, jak pokazują dane z tabeli 5 i 6, największą grupę stanowiły osoby stanu wolnego, natomiast najmniejszą wdowcy. Można to zauważyć w każdym roku. W 2005 r. osoby stanu wolnego stanowiły 61%, osoby pozostające w związku małżeńskim – 20%, osoby rozwiedzione – 16%, wdowcy – 3%. W 2006 r. największą grupę stanowiły osoby stanu wolnego – 74%, osoby pozostające w związku małżeńskim – 13% i osoby rozwiedzione – 13%. W 2007 r. największą grupę stanowiły osoby stanu wolnego – 72%, a następnie osoby pozostające w związku małżeńskim – 18%, osoby rozwiedzione – 10%, wdowców – brak. W 2008 r. największą grupę stanowiły osoby stanu wolnego 70%, a następnie osoby pozostające w związku małżeńskim – 15% i osoby rozwiedzione – 15%. W 2009 r. największą grupę stanowiły również osoby stanu wolnego – aż 77%, a następnie osoby pozostające w związku małżeńskim – 11% i osoby rozwiedzione – 11%, a wdowcy – 1%.

Tabela 7. Źródło utrzymania

Wyszczególnienie	Liczebność
Bezrobotny lub na utrzymaniu rodziny	177 (39,25%)
Praca dorywcza	132 (29,27%)
Stały etat	58 (12,86%)
Własna działalność gospodarcza	9 (2,00%)
Emerytura/renta	20 (4,43%)
Zasiłek	27 (5,99%)

Inne	28 (3,30%)
Razem	451 (100%)

Źródło: opracowanie własne

Badania na losowo wybranych 451 skazanych na karę ograniczenia wolności (tab. 7) wskazały, że największą grupę (39,25%) stanowiły osoby bezrobotne lub pozostające na utrzymaniu rodziny, następnie wykonujące prace dorywcze (29,27%), posiadające stałe zatrudnienie – 12,86%, będące na zasiłku – 5,99%, na emeryturze czy rencie – 4,43% i prowadzące własną działalność gospodarczą – 2%. Wyniki te pozwalają sformułować wniosek, że największą grupę osób skazanych na karę ograniczenia wolności stanowiły osoby bezrobotne lub pozostające na utrzymaniu rodziny, a najmniejszą prowadzące własną działalność gospodarczą – bo tylko 2%. Badania te również dowodzą, że przewaga osób niepracujących bądź będących na utrzymaniu rodziny może wynikać z przewagi osób młodych. Zdobycie odpowiedniego zatrudnienia ma związek również z poziomem wykształcenia.

Ekonomiczne napięcia, które są zarówno przyczyną, jak i konsekwencją bezrobocia, generują u ludzi stres. Frustracja ekonomiczna doprowadza w ostateczności do zwiększenia zachowań przestępnych. Ludzie, szczególnie młodzi, często w sytuacji alternatywy: praca lub przestępczość, w konsekwencji wzrostu bezrobocia czy też obniżenia zatrudnienia na rynku pracy zwracają się raczej w kierunku nielegalnych sposobów zdobywania dochodów⁸. Wnioskować również można, że sądy orzekają karę ograniczenia wolności z prozaicznego powodu, osoby bezrobotne mają czas i możliwości, by wykonywać nieodpłatną, kontrolowaną pracę na cele społeczne.

Tabela 8. Posiadane dzieci

Liczba dzieci	Liczebność
0	324
1	70
2	34
3	16
4	4
5	3
6	2
7	1
Razem obserwacji	454

Źródło: opracowanie własne

⁸ T. Kalisz, *op. cit.*, s. 288.

Następnym kryterium dotyczącym danych personalnych osób skazanych na karę ograniczenia wolności jest liczba posiadanych dzieci (tab. 8).

Z zaprezentowanych danych wynika, że na 454 skazanych 324 to osoby bezdzietne.

Tabela 9. Wcześniejsza karalność

Kategoria	Liczebność
Niekarani wcześniej	282 (62%)
Karani	173 (38%)
Razem	455 (100%)

Źródło: opracowanie własne

Dane w tabeli 9 i 10 pokazują, że 62% skazanych na karę ograniczenia wolności nie było wcześniej karanych, natomiast pozostała 38% ankietowanych była uprzednio karana sądownie.

W tabeli 11 i 12 podano dane dotyczące analizowanej podstawy skazania na karę ograniczenia wolności.

Tabela 10. Wcześniejsza karalność w rozbiciu na lata

Wcześniejsza karalność		
Rok	Nie	Tak
2005	36 (56,3%)	28 (43,8%)
2006	98 (59,8%)	66 (40,2%)
2007	61 (64,2%)	34 (35,8%)
2008	28 (60,9%)	18 (39,1%)
2009	59 (68,6%)	27 (31,4%)

Źródło: opracowanie własne

Tabela 11. Podstawa prawna skazania na karę ograniczenia wolności

Akt prawny	Liczebność
Kodeks karny	446 (85%)
Ustawa o zapobieganiu narkomanii	70 (13%)
Inne	9 (2%)
Razem	525 (100%)

Źródło: opracowanie własne

Tabela 12. Podstawa prawna skazania

Artykuł	Liczebność
Art. 62 § 1 u.o.p.n.	62
Art. 278 § 3 k.k.	58
Art. 178a § 2 k.k.	46
Art. 288 § 2 k.k.	25
Art. 158 § 1 k.k. (przy zastosowaniu art. 58 § 3 k.k.)	20
Art. 178a § 1 k.k.	20
Art. 278 § 5 k.k. (przy zastosowaniu art. 58 § 3 k.k.)	17
Art. 268 § 1 k.k.	16
Pozostałe	261

Źródło: opracowanie własne

Podstawą prawną skazania na karę ograniczenia wolności wobec badanej populacji były przepisy k.k. – 85%, ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii z dnia 29 lipca 2005 r. – 13% oraz inne przepisy – 2%.

W trakcie przeprowadzonych badań ustalono grupę ośmiu występków, za które została orzeczona kara ograniczenia wolności. Jak wynika z tabeli 12, kara ograniczenia wolności najczęściej była stosowana z art. 62 § 1 ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii, a więc kiedy sprawca posiadał środki odurzające lub substancje psychotropowe. Rzadziej z art. 278 § 3 k.k. – 58 skazanych, a więc kiedy sprawca w celu przywłaszczenia zabrał cudzą rzecz ruchomą, przy przyjęciu wypadku mniejszej wagi. Na ogólną liczbę przebadanych akt prawomocnych skazań na karę ograniczenia wolności tylko w 46 przypadkach została wymierzona ta postać kary z art. 178a § 2 k.k., kiedy sprawca, znajdując się w stanie nietrzeźwości lub pod wpływem środka odurzającego, prowadził na drodze publicznej, w strefie zamieszkania lub w strefie ruchu inny pojazd niż określony w § 1, a zatem inny niż pojazd mechaniczny. Następnie 25 skazano z art. 288 § 2 k.k., kiedy spraw-

ca cudzą rzecz niszczył, uszkadzał lub czynił niezdatną do użytku przy przyjęciu uprzywilejowanej postaci tego przestępstwa tak zwanego wypadku mniejszej wagi – art. 288 § 2 k.k.. Kolejne podstawy skazania, za które orzeczono karę ograniczenia wolności, to art. 158 § 1 k.k. przy zastosowaniu art. 58 § 3 k.k. – skazano 20 sprawców (udział w bójkach lub pobiciu) i art. 178a § 1 k.k. i tu skazano 20 sprawców (prowadzenie pojazdu mechanicznego w stanie nietrzeźwości lub pod wpływem środka odurzającego).

Tabela 13. Kara ograniczenia wolności w miesiącach

Liczba miesięcy	Liczebność	Odsetek
1	12	2,6%
2	17	3,7%
3	52	11,5%
4	69	15,2%
5	23	5,1%
6	145	31,9%
7	6	1,3%
8	35	7,7%
9	2	0,4%
10	39	8,6%
12	50	1%
14	2	0,4%
15	2	0,4%
Razem	454	100%

Źródło: opracowanie własne

Tabela 14. Kara ograniczenia wolności w godzinach w stosunku miesięcznym

Liczba godzin	Liczebność	Odsetek
20	266	58,6%
25	7	1,5%
30	111	24,4%
40	70	15,5%
Razem	454	100 %

Źródło: opracowanie własne

Analizując dane zebrane w tabeli 13 i 14, można zauważyć, że w przypadku orzeczonej kary ograniczenia wolności przeważają kary krótkoterminowe, zwykle w wymiarze 6-miesięcznym. Natomiast obowiązek określony w art. 34 § 2 pkt 2 k.k., polegający na wykonywaniu nieodpłatnej, kontrolowanej pracy na cele społeczne wskazanej przez sąd w odpowiednim zakładzie pracy, placówce służby zdrowia, opieki społecznej, orga-

nizacji lub instytucji niosącej pomoc charytatywną lub na rzecz społeczności lokalnej najczęściej sąd określał w wyroku w wymiarze 20 godzin w stosunku miesięcznym – a zatem w minimalnym wymiarze godzin.

Podsumowanie

Dane zamieszczone w opracowaniu wskazują, że sądy często orzekały kary krótkoterminowe w stosunku do osób młodych, często niekaranych, niezdemoralizowanych, które kształtują swoje umiejętności, uczą się pracy, odpowiedzialności za powierzone zadania, sumiennosci, wytrwałości, dyscypliny, punktualności, szacunku dla pracy innych. A u osób, które nie mają nawyku pracy, kara ograniczenia wolności służyła do wdrożenia jej wykonywania. Sądy, zlecając kuratorom zawodowym przeprowadzanie wywiadów środowiskowych w trybie art. 214 k.p.k., sprawiają, że uzyskują informacje o oskarżonym: o jego sytuacji zdrowotnej, rodzinnej i zawodowej. Sprawcy przestępstw pospolitych o niskiej szkodliwości społecznej unikają tym samym kontaktu z osobami pozbawionymi wolności i jednocześnie nie uczestniczą w procesie przystosowania się człowieka osadzonego do warunków panujących w zakładzie karnym lub w areszcie śledczym. Nie przyswajają wzorów zachowania, które występują w społeczności więziennej. Integracja z nieformalnym środowiskiem więziennym oraz utrwalenie norm i wzorów zachowań przestępczych mogą prowadzić do bezkrytycznej akceptacji przestępczości.

Uzyskane w trakcie badań informacje dotyczące sylwetki skazanego na karę ograniczenia wolności pokazują, że osoby te, mimo iż zazwyczaj są sprawcami stosunkowo drobnych naruszeń prawa, nie stanowią najłatwiejszej grupy, jeśli chodzi o osiągnięcie celów wykonywania tej kary, określonych w art. 53 k.k.w.⁹ Należy zwrócić bowiem uwagę na znaczący odsetek wśród nich osób wcześniej karanych (38%). Z drugiej strony, uderzający jest bardzo niski udział w populacji odbywających karę ograniczenia wolności osób pozostających w związku małżeńskim (od 10,6 do 20,3% w poszczególnych latach objętych badaniami) czy też posiadających potomstwo (aż 324 na 454 skazanych objętych badaniami była bezdzietna). Bardzo niekorzystnie, z punktu widzenia możliwości legalnego zarobkowania, przedstawiają się także dane dotyczące źródeł utrzymania skazanych oraz ich wykształcenia. Zaledwie 12,63% badanych posiada pracę na tak zwany stały etat, 2% to osoby prowadzące własną działalność gospodarczą, a dla kolejnych 4,43% podstawowym źródłem utrzymania jest otrzymywana przez nich renta lub emerytura. Pozostali są pod opieką rodziny, pracują dorywczo, są osobami

⁹ Zgodnie z art. 53 § 1 k.k.w. wykonywanie kary ograniczenia wolności ma na celu wzbudzenie w skazanym woli kształtowania jego społecznie pożądanego postaw, w szczególności poczucia odpowiedzialności oraz potrzeby przestrzegania porządku prawnego.

bezrobotnymi bez prawa do zasiłku lub żyją ze świadczeń socjalnych. Wykształcenie skazanych, które mogłoby w przyszłości otworzyć perspektywę pozytywnej zmiany w zakresie źródeł zarobkowania, także nie napawa optymizmem. Aż 41,6% badanych to osoby legitymujące się zaledwie wykształceniem podstawowym, dalsze 26,2% to osoby posiadające zawód i tylko 2,4% skończyło studia. Powyższe ustalenia wskazują na niskie kompetencje społeczne i gorszą pozycję materialną skazanych na karę ograniczenia wolności przy jednoczesnym słabym oparciu w rodzinie.